

Vasemmistolainen vetoamus Eurooppa- keskeisyyden puolesta

Vanhan kreikkalaisen myytin mukaan Eurooppa oli foinikialainen prinsessa, jonka häräksi muuttunut Zeus ryösti ja raiskasi. Ei ihme, että Euroopan nimi tarkoittaa "kurjaa". Eikö tämä itse asiassa ole Eurooppa? Eikö Eurooppa (ideologisenä käsitteenä) syntynyt kun läntiset barbaarit kaksi kertaa ryöstivät itäisen helmen: ensin roomalaiset ryöstivät ja vulgarisoivat kreikkalaisen ajattelun, sitten varhaisella keskiajalla barbaarinen länsi ryösti ja vulgarisoi kristillisyyden?

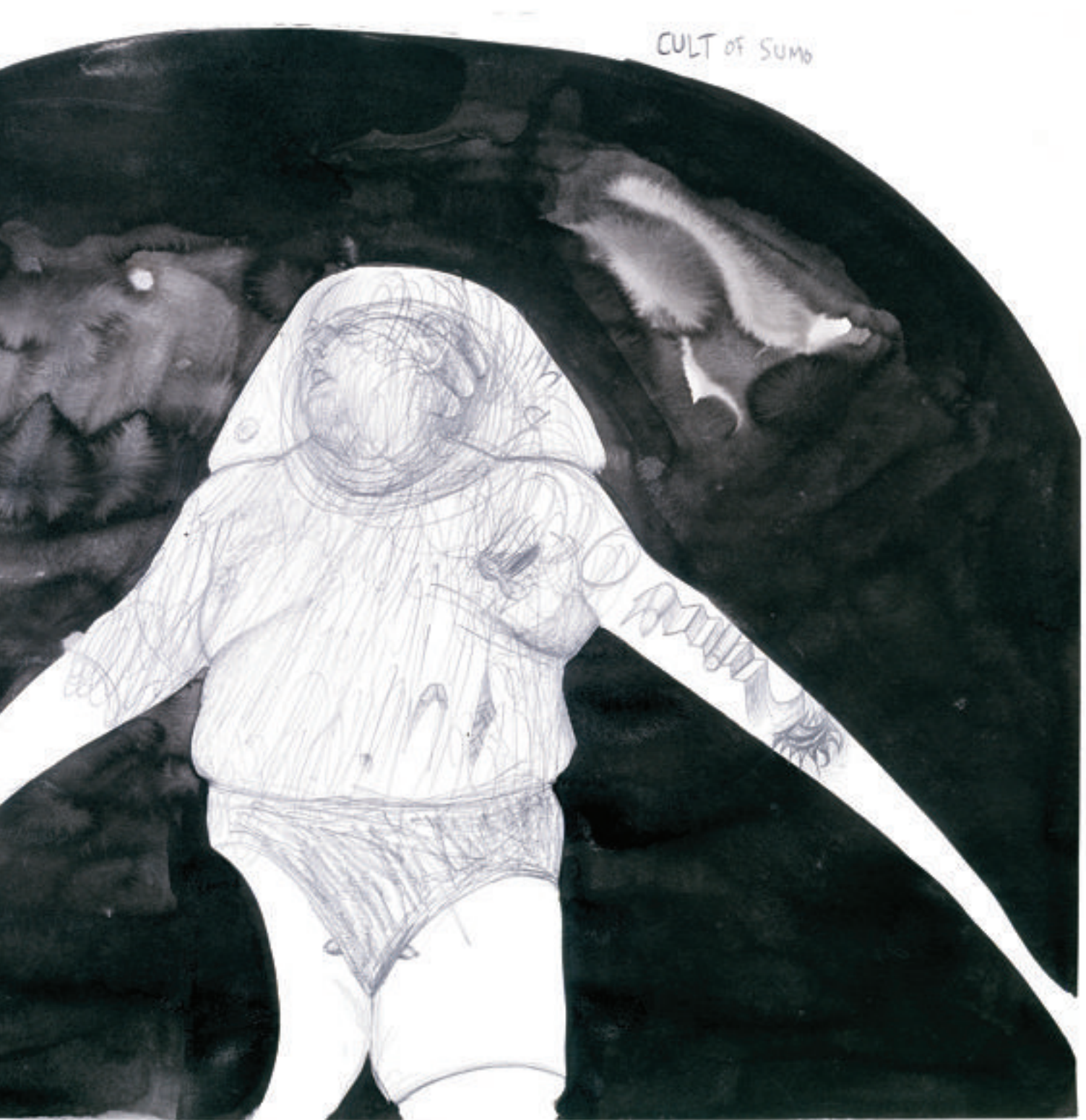
Eikö jotakin samankaltaista ole tapahtumassa nyt kolmatta kertaa? Muistettakoon länsi-eurooppalaisissa herännyt ihastus siihen demokratian räjähdysmäiseen kasvuun, joka seurasi sosialismin hajoamista itä-Euroopassa. Länttä ei viehättänyt – vaikka ensin saattaa siltä vaikuttaa – niinkään näky itä-eurooppalaisista löytämässä demokratian arvot uudelleen innolla, joka ilmeisesti puuttuu lännestä, vaan pikemminkin, että kommunistista nomenklatuuraa vastaan protestoivat itä-eurooppalaiset katsoivat ihaillen länteen. Lännen fantasian kohde oli juuri idän katse, joka näki lännessä sellaista, jota se ei itse enää tavoittanut: demokratian ja vapauden maan. Nyt yli kymmenen vuotta myöhemmin on helppo huomata, miten länsi kaappasi tämän demokraattisen räjähdysksen.

Parhaillaan käytävä "sota terrorismia vastaan" tarkoittaa, että pitkään käynnissä ollut Amerikan ideologinen, poliittinen ja taloudellinen Euroopan kolonialisointi saa hirvittävän päätepisteensä, "pisteen i:n päälle". Eikö siis Eurooppa jälleen kerran tule lännen ryöstämäksi, lännen, jota edustaa amerikkalainen sivilisaatio, joka asettaa globaalit standardit ja kohtelee Eurooppaa *de facto* provinssinaan? Syyskuun 11. todellinen poliittis-ideologinen katastrofi koski Eurooppaa: syyskuun 11. tulos on Amerikan kaikkinaisen ylivallan ennenkuulumaton vahvistuminen. Eurooppa alistui Yhdysvaltain eräänlaiselle ideologis-poliittiselle kiristykselle: "Nyt on kyseessä eloonjääntimme – sodassa terrorismia vastaan olette joko puolellamme tai meitä vastaan..." Juuri tällä kohdin, kun viittausta eloonjääntiin käytetään pohjimmaisena perusteluna, on kyse poliittisesta ideologiasta puhtaimmillaan.

"Sota terrorismia vastaan" pakottaa meidät kohtaamaan

kaksi ideologista seikkaa, joita "Eurooppa" edustaa: Eurooppa nähdään joko universaalien demokratian symbolina vasten perinteisempiä tiettyihin elämänmuotoihin perustuvia etiikoita, tai sitten hirviömäisenä poikkeamana, ylenmääräisen hybrin symbolina, joka kumoaa oletetun holistisen tasapainon imperialistisella valloituksella. Tahdon esittää kolme väitettä: että "Eurooppa" itse asiassa tarkoittaa molempia näitä; että näiden asioiden yhdistelmä on se, mitä tekee mieleni kutsua kristillis-demokraattiseksi perinnöksi; ja että juuri nyt tuo perintö on merkittävämpi ja taistelun arvoisempi kuin koskaan.





Jukka Korkeila, *Cult of sumo*, 42x60 cm, lyijykynä ja muste paperille, 2002, Kiasman kokoelmat.

Slovenialainen filosofi ja psykoanalyttikko Slavoj Žižek on 1990-luvulta lähtien julkaissut melkoisen määrän kirjoja melkoisesta määrästä aiheita: ideologiasta, saksalaisesta idealismista, uskonnoista ja uskomisesta, syyskuun 11. terrorismista,

elokuvista, totalitarianismista ja niin edelleen. Žižekin kirjoituksissa kaikki nämä ja monet muut aiheet kietoutuvat yhteen ja suodattuvat toisaalta kantilaisen, hegeliläisen ja marxilaisen filosofisen perinteen ja toisaalta erityisesti lacanilaisen

psykoanalyysin kautta. Tuoreimmista kirjoista mainittakoon teokset *The Puppet and the Dwarf: The Perverse Core of Christianity*, (MIT Press, 2003), *Organs Without Bodies: On Deleuze and Consequences* (Routledge, 2004), *Iraq: The Borrowed Kettle* (Verso, 2004).

Missä mielessä kristillisyyttä muodostaa ihmisoikeuksien ja vapauksien perustan? Uskontojen historiassa on havaittavissa, *grosso modo*, kaksi perusasennetta. Yhtäällä on pakanallinen kosmos, kosmisten periaatteiden jumalallinen hierarkia, joka yhteiskuntaan siirrettynä muodostaa kuvan yhtenäisestä rakennelmasta, jossa jokaisella jäsenellä on oma paikkansa. Näin korkein hyvä tarkoittaa periaatteiden globaalia tasapainoa ja paha tarkoittaa periaatteiden vinoutumista tai nyrjähtämistä pois paikoiltaan, yhden periaatteen ylikorostumista muiden kustannuksella (miehisen periaatteen korostamista naisellisen kustannuksella, järjen korostamista tunteen kustannuksella...); kosmisen tasapainon palauttaa Oikeus, joka järkähtämättömällä välttämättömyydellä murskaa vinoutuman ja palauttaa asiat tolalleen. Yhteiskunnassa yksilö on ”hyvä”, kun hän toimii oman erityisen paikkansa mukaisesti (kun hän kunnioittaa Luontoa, joka tarjoaa ravinnon ja suojan, kun hän kunnioittaa ylempiään, jotka isällisesti pitävät hänestä huolta) ja Paha tapahtuu, kun jotkin yksilöt eivät enää ole tyytyväisiä omaan paikkaansa yhteiskuntarakenteessa (lapset eivät enää tottele vanhempiaan, palvelijat eivät tottele herrojaan, viisas hallitsija muuttuu mielivaltaiseksi ja julmaksi tyranniksi...) Pakanallisen viisauden ydin on näkemys näiden hierarkkisten periaatteiden kosmisesta tasapainosta, tarkemmin sanoen näkemys kosmisen katastrofin (vinoutumisen) ikuisesta kiertokulusta ja järjestyksen palautumisesta oikeudenmukaisen rangaistuksen kautta. Hindujen muinainen kosmologia on ehkä kaikkein pisimmälle viety näkemys tällaisesta kosmisesta järjestyksestä, joka siirrettiin ensin yhteiskuntaan kastijärjestelmänä, sitten yksilöön itseensä elinten (pään, käsien, vatsan...) harmonisen hierarkian muodossa. Nykyään vastaava asenne on keinotekoisesti elvytetty luontoa ja yhteiskuntaa koskeissa New Age -opeissa.

Kristillisyyttä lisää tähän periaatteen, joka pakanallisen kosmologian kannalta ei voi olla muuta kuin hirvittävä vääristymä: jokaisella yksilöllä on suora yhteys universaaliin (Pyhän hengen universaalisuuteen, tai nykyisin ihmisoikeuksiin ja vapauksiin); voin suoraan osallistua tähän universaaliin ulottuvuuteen välittämättä siitä, mikä on erityinen asemani globaalissa sosiaalisessa järjestyksessä. Eivätkö Kristuksen ”skandaalimaiset” sanat Luukkaan evankeliumissa (14:26) viittaa tähän: ”Jos joku tulee minun tyköni eikä vihaa isäänsä ja äitiänsä ja vaimoan ja lapsiaan ja veljiään ja sisariaan, vieläpä omaa elämänsäkin, hän ei voi olla minun opetuslapseni.” [suom.: vuoden 1933 suomennos] Tässä ei tietenkään ole kyse julman ja mustasukkaisen Jumalan vaatimasta silmittömästä vihasta: perhesuhteet tarkoittavat koko sosiaalis-symbolista verkostoa, kaikkia erityisiä etnisiä ”olemuksia” jotka määrittävät paikkamme globaalissa Aasioiden Järjestyksessä. Kristuksen teroittama ”viha” ei siksi ole pseudo-dialektinen vastakohta rakkaudelle, vaan suora ilmaus Paavalin Ensimmäisessä kirjeessä korinttilaisille (1 13) ylittämättömällä voimalla kuvaamalle *agapelle*, uskon ja toivon väliselle ratkaisevalle termille. Juuri rakkaus saa meidät irrottautumaan orgaanisesta yhteisöstämme, johon synnymme, tai kuten Paavali asian ilmaisi: kristitylle ei ole olemassa miehiä tai naisia, juutalaisia tai kreikkalaisia... Ei siis ihme, että Kristuksen ilmestyminen oli naurettava tai traumaattinen skandaali heille, jotka olivat täysin identifioituneet juutalaiseen ”kansalliseen olemukseen”, yhtä hyvin kuin

kreikkalaisille filosofeille ja globaalin Rooman imperiumin edustajillekin.

Eikö samantapainen ”irtikytkentä” tapahdukin (eri tasolla, tietenkin) intohimoisessa, sukupuolisessa rakkaudessa? Eikö tuollainen rakkaus ole yksi sosiaalisen järjestyksen suurimmista murskaajista? Kun Romeo ja Julia parvekekohtauksessaan vakaasti vannovat hylkäävänsä ja vihaavansa sukunsa nimiä (Montague, Capulet) ja siten irrottautuvat erityisasemastaan sosiaalisessa (perhe-) järjestyksessä, eivätkö he anna ylittämättömän esimerkin ”vanhempien vihaamisesta” rakkauden suorana ilmauksena? Ja emmekö kohta jotakin samankaltaista demokraattisessa ”irrottautumisessa”: olemme kaikki suoraan demokraattisen kollektiivin jäseniä,

»Mitä demokratia siis yksinkertaisimmillaan on? Ilmiö, joka ensimmäistä kertaa ilmestyy muinaisessa Kreikassa kun he, jotka kuuluivat demokseen (eli ovat vailla tarkasti määriteltyä paikkaa sosiaalisessa hierarkiassa), eivät vaatineet vallanpitäjiltä pelkästään, että heidän äänensä kuullaan. He eivät pelkästään vastustaneet kokemiaan vääryyksiä ja vaatineet äänensä tunnustamista ja sisällyttämistä julkiseen keskusteluun yhtä lailla kuin hallitsevan oligarkian ja aristokratian ääntä; he, ulossuljetut, sosiaalisessa järjestyksessä paikattomat, esittivät vielä enemmän.»

riippumatta asemastamme siinä monimutkaisessa suhteikossa, joka muodostaa kunkin oman yhteisön?

Mitä demokratia siis yksinkertaisimmillaan on? Ilmiö, joka ensimmäistä kertaa ilmestyy muinaisessa Kreikassa kun he, jotka kuuluivat *demokseen* (eli ovat vailla tarkasti määriteltyä paikkaa sosiaalisessa hierarkiassa), eivät vaatineet vallanpitäjiltä pelkästään, että heidän äänensä kuullaan. He eivät pelkästään vastustaneet kokemiaan vääryyksiä ja vaatineet äänensä tunnustamista ja sisällyttämistä julkiseen keskusteluun yhtä lailla kuin hallitsevan oligarkian ja aristokratian ääntä; he, ulossuljetut, sosiaalisessa järjestyksessä paikattomat, esittivät vielä enemmän. He esittivät itsensä Koko Yhteiskuntana, todellisen Universaalisuuden ruumiillistumana: ”me – ’ei kukaan’, jota ei lasketa mukaan järjestykseen – olemme kansa, me olemme se Kaikki, joka vastustaa heitä, jotka edustavat vain erityisiä etupiirin intressejä.” Todellinen poliittinen konflikti merkitsee jännitettä näiden kahden välillä: yhtäällä yhteiskuntaruumiin, jossa kaikilla on paikkansa, ja toisaalla ”osattoman osan”, joka järkyttää yhteiskunnan järjestystä vetoamalla tyhjään universaalisuuden periaatteeseen, siihen, mitä Etienne Balibar kutsuu nimellä *egaliberté*, kaikkien ihmisten periaatteelliseen tasa-arvoon, koska he ovat puhuvia olentoja – aina nykyisen feodaali-kapitalistisen Kiinan *liumangeihin*,

”kulkureihin,” asti, jotka paikattomina ajelehtivat vapaasti, ilman työtä ja asuinpaikkaa, mutta myös vailla kulttuurista tai seksuaalista identiteettiä tai todistuksia näistä. Todellinen politiikka merkitsee siis aina eräänlaista oikosulkua Universaalien ja Partikulaaristen välillä: yleispätevän yksittäisyyden paradoksia, singulariteettiä, joka ottaa universaalien paikan ja järkyttää yhteiskuntasuhteiden ”luonnollista” toimintaa. Politisoitumisen perusta on, että yhteiskunnan osa, jolla ei ole kunnollista paikkaa (tai joka vastustaa sille osoitettua paikkaa) identifioidaan yhteiskunnan Kokonaisuuden kanssa. Tämä ele on tunnistettavissa kaikissa suurissa demokraattisissa tapauksissa Ranskan vallankumouksesta (jossa *le trois-ième état* julisti itsensä identtiseksi Kansan kanssa, vastoin aristokraatteja ja papistoa) itä-eurooppalaisen sosialismin kuolemaan (jossa dissidenttien ”foorumit” julistivat edustavansa koko yhteiskuntaa Puolueen nomenklatuuraa vastaan). Juuri tässä merkityksessä politiikka ja demokratia ovat sama asia: antidemokraattisen politiikan peruspäämäärä on aina ja määritelmän mukaisesti epäpolitisoituminen, vaatimus, että ”asioiden on palattava normaaliin tilaan” ja jokaisen yksilön on palattava hoitamaan omaa erityistä työtään.

Vaikka jatkuva ”sota terrorismia vastaan” esittää itsensä tämän perinnön puolustuksena, siihen sisältyy vaara, jonka G.K. Chesterton selkeästi havaitsi vuosisata sitten kirjassaan *Orthodoxy*, jossa hän osoitti uskontokriitikkojen kohtaaman periaatteellisen umpikujan: ”Ihmiset, jotka ryhtyvät vastustamaan Kirkkoa vapauden ja ihmisyyden nimissä päätyvät hylkäämään vapauden ja ihmisyyden, jotta voivat taistella Kirkkoa vastaan. ... Maallistajat eivät ole tuhonneet jumallaisia asioita, mutta maallistajat ovat tuhonneet maallisia asioita, jos se heitä lohduttaa.”

Eikö sama koske itse uskonnon puolestapuhujia? Kuinka moni fanaattinen uskon puolustaja on aloittanut hylkäämällä raivoisesti vasten aikamme maallista kulttuuria ja päätyneet hylkäämään kaiken merkityksellisen uskonnollisen kokemuksen? Samaan tapaan monet liberaalit soturit ovat niin innokkaita sotimaan antidemokraattisen fundamentalismin kanssa, että he päätyvät itse hylkäämään demokratian ja vapauden, jos vain voivat taistella terrorismia vastaan. Heidän intohimonsa todistaa, että ei-kristillinen fundamentalismi on vapauden päävihollinen, on niin suuri, että he ovat valmiit peräytymään näkemykseen, jonka mukaan meidän on rajoitettava omia vapauksiamme tässä ja nyt, oletetun kristityissä yhteiskunnissamme. Jos ”terroristit” ovat valmiit tuhoamaan tämän maailman toisen maailman rakkaudessaan, meidän terroria vastaan taistelevat soturimme ovat valmiit tuhoamaan oman demokraattisen maailmansa vihassaan muslimi-toista kohtaan. Jotkut heistä rakastavat ihmisen arvokkuutta niin paljon, että ovat valmiit laillistamaan kidutuksen – inhimillisen arvokkuuden äärimmäisen alennuksen – puolustaakseen sitä...

Kokonainen sarja viimeaikaisia hankkeita viittaa tähän suuntaan: Yhdysvaltain Haagin globaalien sotarikostuomioistuimen hylkäys, hanke TIPS (*Terrorist Information and Prevention System*) -järjestelmän perustamiseksi ja keskustelut kidutuksen laillistamisen tarpeesta. Kun Alan Dershowitz

uudessa kirjassaan *Why Terrorism Works* paitsi tuomitsee sen, minkä hän katsoo kansainvälisen yhteisön nihkeydeksi vastustaa terrorismia, myös haastaa meidät ”ajattelemaan sitä, mitä on mahdoton ajatella”, kuten kidutuksen laillistamista eli lakien muuttamista siten, että poikkeuksellisissa tilanteissa tuomioistuimilla on oikeus antaa ”kidutuslupia”, ei hänen perustelujaan ole niin helppo vastustaa, kuin miltä näyttää. Ensinnäkin, onko kidutusta ”mahdoton ajatella”? Eikö sitä tapahdu kaiken aikaa kaikkialla? Toiseksi, jos seurataan Dershowitzin utilitaristista perustelua, eikö myös terrorismin itsensä voitaisi väittää olevan perusteltu? Samaan tapaan kuin pitäisi kiduttaa terroristia, jonka tiedot voivat pelastaa monien viattomien ihmisten hengen, miksi ei täysin hyväksyä terrorismia, ainakin terroria epäoikeudenmukaista miehityssotaa käyviä sotilas- ja poliisivoimia vastaan, jos terrori voi estää paljon laajemman väkivallan? Tässä on hieno esimerkki hegeliläisestä vastakohtadasta ”itsessään” ja ”itselleen” olevan välillä: ”itselleen”, suhteessa ilmaistuihin tavoitteisiinsa Dershowitz tietenkin hyökkää raivokkaasti terrorismia vastaan, mutta ”itsessään tai meille” hän lankeaa terrorismin kiusaukseen, koska hänen väitteensä terrorismia vastaan jo sisältävät terrorismin lähtökohdan.

Valitettavasti Yhdysvallat ei ole yksin tällä tiellä. Äskettäin eräs Euroopan unionin pahaenteinen päätös jäi miltei huomiotta: suunnitelma perustaa yhteiseurooppalainen rajavartiosto varmistamaan unionin alueen eristäytyneisyys ja siten estää maahanmuuttajien tulo. Tämä on totuus globalisaatiosta: uusien vaurasta Eurooppaa maahanmuuttajien tulvalta suojaavien muurien rakentaminen. Tulee kiusaus ottaa uudelleen esiin vanha marxilainen ”humanistinen” erottelu ”esineiden välisten suhteiden” ja ”ihmisten välisten suhteiden” välillä: globaalien kapitalismin avaamassa juhlistussa vapaassa liikkuvuudessa ”esineet” (tuotteet) liikkuvat vapaasti, kun taas ”henkilöiden” liikkuvuutta kontrolloidaan yhä enemmän. Tämä kehittyneiden maiden rasismi on tavallaan raaempaa kuin aikaisemmat rasismien muodot: sen implisiittinen oikeutus ei ole enää sen paremmin naturalistinen (kehittyneen Lännen ”luonnollinen” ylivoimaisuus) kuin kulttuurinenaan (myös me länsimaiset haluamme säilyttää kulttuurisen identiteettimme), vaan häpeämätön taloudellinen itsekkyyden – perusjako vallitsee (suhteellisen) taloudellisen vaurauden piiriin kuuluvien ja kuulumattomien välillä. Suojautumistoimenpiteiden taustalla on yksinkertaisesti tietoisuus siitä, että nykyistä myöhäis-kapitalistisen vaurauden mallia ei voida universalisoida – tietoisuus, jonka George Kennan muotoili raa’an rehellisesti yli puoli vuosisataa sitten:

”Meillä [Yhdysvalloilla] on hallussamme 50 prosenttia maailman varallisuudesta, mutta vain 6,3 prosenttia sen väestöstä. Tässä tilanteessa todellinen tehtävämme tulevina aikoina on [...] ylläpitää tätä epätasapainoista tilannetta. Niin tehdäksemme meidän on hylättävä kaikki tunteellisuus [...] meidän on lakattava ajattelemasta ihmisoikeuksia, elintason kohottamista ja demokraattisista tavoitteista.”

Surullista on, että tämän perustietoisuuden suhteen Pääoman ja (jäljellä olevien) työväenluokkien välillä vallitsee hiljainen sopimus – työväenluokat ovat, jos mahdollista, suuryrityksiäkin *herkempiä* suojelemaan suhteellisia etuoikeuksiaan. Tämä on siis universaaleja ihmisoikeuksia koskevan keskustelun sosiaalinen ja poliittinen tausta: Muuri, joka erottaa ihmisoikeuksien sateenvarjon suojaamat ja heidät, joilla suoja ei ole – onko meillä Lännessä oikeutta tuomita ulossuljettuja, kun he käyttävät keinoja mitä hyvänsä, mukaan lukien terrorismi, ulkopuolisuuttaan vastaan?

Vanha vitsi Saksan demokraattisen tasavallan ajoilta kertoo saksalaisesta, joka saa töitä Siperiasta; hän tietää, että sensuuri lukee kaiken postin ja sopii ystäviensä kanssa: ”Luodaan koodi: jos saatte minulta kirjeen, joka on kirjoitettu tavallisella sinisellä musteella, se puhuu totta, jos taas punaisella musteella, se on valhetta.” Kuukauden kuluttua ystävät saavat ensimmäisen, sinisellä musteella kirjoitetun kirjeen: ”Kaikki täällä on upeaa: kaupat ovat täynnä tavaraa, ruokaa on paljon, asunnot ovat hyviä ja kunnolla lämmitettyjä, elokuvateatterit näyttävät läntisiä elokuvia, kauniita, suhteisiin valmiita tyttöjä on paljon – ainut, mitä ei löydy on *punainen muste...*” Eikö tämä ole koko ideologian toiminnan matriisi, ei ainoastaan totalitaarisen sensuurin matriisi, vaan ehkä vielä enemmänkin liberaalin hienostuneemman sensuurin matriisi? ”Tunnettu” itsemme vapaiksi, koska meillä ei ole kieltä vapaudettomuutemme ilmaisemiseen. Punaisen musteen puute nykyään tarkoittaa, että kaikki parhaillaan käytävän konfliktin kuvaamiseen tarkoitetut termit – ”sota terrorismia vastaan”, ”ihmisoikeudet”, ja niin edelleen – ovat *vääriä*; ne mystifioivat käsityksemme tilanteesta sen sijaan että antaisivat mahdollisuuden ajatella sitä: juuri ”vapautemme” peittävät ja ylläpitävät syvempää vapaudettomuuttamme.

Eikö sama koske valintaa ”demokratian ja fundamentalismin” välillä? Eikö olekin niin, että tämän valinnan puitteissa ei ole mahdollista valita ”fundamentalismia”? Hallitsevan ideologian tavassa pakottaa meidät valintaan ei ole ongelmana ”fundamentalismi”, vaan pikemminkin *demokratian sateenvarjon alle kätkeytyvä nimenomainen sisälvö*; ikään kuin ainoa vaihtoehto ”fundamentalismille” olisi parlamentaarinen liberaali demokratia yhdistettynä nykyiseen globaaliin kapitalismiin. Joukkotiedotusvälineiden perusviesti kuuluu: helpot pelit ovat ohi, nyt täytyy *valita puolensa* – oletko (terrorismin) puolesta vai vastaan. Ja koska kukaan ei ole avoimesti terrorismin puolella, jo pelkkä epäily, kyselevä asenne, tuomitaan peiteltyä tukena terrorismille. Juuri *tätä* kiusausta pitää vastustaa: juuri näennäisen kirkkaan valinnan hetkinä mystifiointi on täydellistä. Meille esitetty valinta *ei* ole oikea valinta. Tänään, enemmän kuin koskaan, pitää kerätä voimia etäisyyden ottamiseen ja tilanteen taustan pohtimiseen.

Yhdysvaltaisten liberaalien eurooppalaisille vasemmistolaisille osoittama perusvalitus on, että he eivät osoittaneet riittävästi aitoa myötätuntoa syyskuun 11. hyökkäyksen uhreille. Samaan tapaan Amerikan vastaus Euroopan sen poliittikkaa kohtaan osoittamalle kritiikille on, että Euroopan

kritiikki osoittaa kateutta ja turhautumista toisarvoiseen asemaan putoamisen johdosta, kykenemättömyyttä hyväksyä omat rajansa ja (suhteellinen) rappionsa; eikö kuitenkin juuri päinvastainen ole vielä enemmän totta? Eikö yllättyneisyys siitä, ettei heitä rakasteta muulle maailmalle tekemiensä tekojen johdosta ole kaikkein perustavin amerikkalaisten reaktio (ainakin) Vietnamin sodasta lähtien? Koetamme vain olla hyviä, auttaa toisia, tuoda rauhaa ja vaurautta, ja katsokaa mitä saamme vastalahjaksi... John Fordin *Etsijöiden* (*Searchers*) ja Michael Scorsesen *Taksikuskin* (*Taxi Driver*) kaltaisten elokuvien perusoivallus on yhä enemmän kuin relevantti.

Näitä valituksia tukee syvempi hiljainen paheksunta siitä, että eurooppalaiset eivät tosissaan jaa Amerikkalaista Unelmaa – tämä paheksunta on tavallaan täysin oikeutettu: kolmas maailma ei pysty vastustamaan Amerikkalaisen Unelman ideologiaa riittävän vahvasti, nykyisessä tilanteessa vain Eurooppa voi sen tehdä. Todellinen vastakkainasettelu

»Kiina on nykyisin kapitalistinen ihannevaltio: pääoma on vapaa ja valtio hoitaa ”likaisen työn” kontrolloimalla työläisiä. Kahdennenkymmenennenensimmäisen vuosisadan nousevana suurvaltana Kiina näyttää toteuttavan uudenlaista armotonta kapitalismia: välinpitämättömyys ekologisista seurauksista, työläisten oikeuksien laiminlyöminen, kaiken alistaminen armottomille kehitys- ja suurvaltapyrkimyksille.»

nykyään ei ole ensimmäisen ja kolmannen maailman välillä, vaan koko ensimmäisen ja kolmannen maailman (Yhdysvaltojen globaali imperiumi siirtomaineen) ja vielä jäljellä olevan toisen maailman (Eurooppa) välillä. Freudista puheenollen Theodor Adorno totesi, että nykyisen ”hallinnoidun maailman” ja sen ”torjutun desublimaatoin” logiikka ei enää ole vanha Idin ja sen viettien torjunnan logiikka, vaan kieroutunut, Egon kustannuksella solmittu suora sopimus Superegon (sosiaalisen auktoriteetin) ja Idin (sopimattomien väkivaltaisten viettien) välillä. Eikö jotakin rakenteellisesti vastaavaa tapahdu parhaillaan poliittisella tasolla: outo, todellisen moderniteetin kustannuksella solmittu liitto postmodernin globaalien kapitalismin ja esimodernien yhteiskuntien välillä? Amerikkalaisen monikulttuurisen globaalien imperiumin on helppo integroida esimodernit paikalliset perinteet – vieras esine, jota se ei pysty kunnolla sulattamaan, on eurooppalainen moderniteetti. Jihad ja McWorld ovat saman kolikon kaksi puolta, Jihad on jo McJihad.

Vuoden 2002 pääuutinen Kiinasta oli laaja-alaisen työläisten liikkeen syntyminen ja sen väkivaltainen nujertaminen. Liike vastusti työoloja, jotka ovat hinta Kiinan nopeasta noususta maailman tärkeimmäksi teollisuuden

sijoituspaikaksi. Tämä uutinen on uusi todiste – jos sellaista vielä tarvitaan – siitä, että Kiina on nykyisin kapitalistinen ihannevaltio: pääoma on vapaa ja valtio hoitaa ”likaisen työn” kontrolloimalla työläisiä. Kahdennenkymmenennen-ensimmäisen vuosisadan nousevana suurvaltana Kiina

»Jos Euroopan demokraattinen perintö halutaan säilyttää, syyskuun 11. fiaskoa on pidettävä viimeisenä varoituksena siitä, että aika käy vähiin, että Euroopan pitää toimia nopeasti asettaakseen itsensä riippumattomana ideologisena, poliittisena ja taloudellisena *mahtina*, jolla on omat prioriteettinsa. Ei kolmannen maailman vastus amerikanisoidulle globalismille vaan yhtynyt Eurooppa on ainut mahdollinen vastapaino Yhdysvalloille ja Kiinalle globaaleina valtoina. Tästä syystä vasemmiston pitäisi häpeämättömästi ottaa haltuunsa iskusanat yhtyneestä Euroopasta vastavoimana amerikkalaistuneelle globalismille.»

näyttää toteuttavan uudenlaista armotonta kapitalismia: välinpitämättömyys ekologisista seurauksista, työläisten oikeuksien laiminlyöminen, kaiken alistaminen armottomille kehitys- ja suurvaltapyrkimyksille. Suuri kysymys kuuluu: mitä kiinalaiset tekevät suhteessa biogeneettiseen vallankumoukseen? Eikö ole turvallista veikata, että he syöksyvät hillitsemättömään kasvien, eläinten ja ihmisten geneettiseen muokkaamiseen, ohittaen kaikki meidän ”läntiset” ennakkoluulomme ja rajoituksemme?

Euroopan dilemma ei ole abstrakti. Yhdysvaltain tyytymättömyys Schröderin voittoon syyskuussa 2002 kampanjalla, jolle oli keskeistä Yhdysvaltain Irakin sotilasintervention vastustaminen, oli tyytymättömyyttä siihen, että Schröder teki, mitä normaalisti toimivan demokratian poliitikon ja itsenäisen valtion johtajan kuuluu: samaan aikaan, kun Schröder sanoi, että Irakin hallinto on uhka, hän yksinkertaisesti teki selväksi erimielisyytensä suhteessa siihen, miten Yhdysvallat sanoi tahtovansa uhan hoitaa, ja täten ilmaisi mielipiteen, jonka jakoi paitsi moni muu valtionjohtaja myös huomattava osa Yhdysvaltain kansalaisista ja kongressiedustajista. Schröder oli siis ensimmäinen, joka sai maistaa täyttä niin kutsuttua ”Cheneyn oppia”, joka on julkisesti (Valkoisen talon 20. syyskuuta 2002 julkaisemassa 31-sivuisessa ”Kansallisen turvallisuuden strategia” -dokumentissa) ilmaistu Yhdysvaltain virallinen kansainvälisen politiikan ”filosofia”. Sen pääkohdat ovat: Yhdysvaltain sotilasmahdin on pysyttävä ”haasteen saavuttamattomissa” ennustettavissa olevassa tulevaisuudessa; koska päävihollisia nykyään ovat

”irrationaaliset” fundamentalistit, joilta – toisin kuin kommunisteilta – puuttuu jopa alkukantaisin eloonjäämishalu ja kunnioitus omaa kansaa kohtaan, on Yhdysvalloilla oikeus ennaltaehkäiseviin iskuihin eli oikeus oikeus hyökätä maihin, jotka eivät vielä muodosta uhkaa, mutta *saattavat* muodostaa uhan; Yhdysvaltojen tulee pyrkiä kansainvälisiin *ad hoc* liittoutumiin tällaisia hyökkäyksiä varten, mutta se varaa itselleen oikeuden toimia itsenäisesti, jos se ei saa tarpeeksi kansainvälistä tukea. Siis samalla kun Yhdysvallat esittää valtansa yli toisten itsenäisten valtioiden perustuvan hyväntahtoiseen isällisyyteen, joka ottaa huomioon toisten valtioiden intressit, se varaa itselleen ratkaisevan oikeuden määrittellä, mitkä sen liittolaisten ”todelliset” intressit ovat.

Logiikka on siis selvä: neutraalin kansainvälisen lainmukaisuuden teeskentelykin hylätään, koska kun Yhdysvallat huomaa mahdollisen uhan, se pyytää muodollisesti apua liittolaisiltaan, mutta liittolaisten hyväksyntä ei ole välttämätön. Viesti on aina: ”me teemme sen kansanne tai ilman teitä” eli voitte vapaasti olla samaa mieltä, mutta ette eri mieltä – tässä toteutuu pakollisen valinnan vanha paradoksi; valinnan saa tehdä vapaasti, kunhan tekee oikean valinnan. Hyväksyykö Eurooppa tämän logiikan ja samalla alistaa itsensä rooliin, joka Kreikalla oli Rooman imperiumin aikana – kulttuurin ja filosofian leikkikenttä vailla todellista poliittista merkitystä –, vai kerääkö se voimansa vastustukseen?

Lopuksi: ”terrorismin vastaisen sodan” nimissä tietty sisällöllinen näkemys globaaleista poliittisista suhteista on hiljaisesti pakotettu meille, eurooppalaisille. Jos Euroopan demokraattinen perintö halutaan säilyttää, syyskuun 11. fiaskoa on pidettävä viimeisenä varoituksena siitä, että aika käy vähiin, että Euroopan pitää toimia nopeasti asettaakseen itsensä riippumattomana ideologisena, poliittisena ja taloudellisena *mahtina*, jolla on omat prioriteettinsa. Ei kolmannen maailman vastus amerikanisoidulle globalismille vaan yhtynyt Eurooppa on ainut mahdollinen vastapaino Yhdysvalloille ja Kiinalle globaaleina valtoina. Tästä syystä vasemmiston pitäisi häpeämättömästi ottaa haltuunsa iskusanat yhtyneestä Euroopasta vastavoimana amerikkalaistuneelle globalismille.

Suomennos Tere Vadén & Mika Hannula